

**Item no. 2. : Presentation of the Annual Report for the year
2017-2018:
Barrister Balasaheb Khardekar Knowledge
Resource Centre And Study Centre Library**

**10.1 Annual Report of the Barr. Balasaheb Khardekar Knowledge
Resource Centre for 2017-18**

GENERAL:

Allocation of funds for procurement of books and journals was as below during the year under report.

(A) UNIVERSITY FUNDS:

A provision of Rs. 1,30,00,000=00 from University Funds had been made for purchase of books and journals during the year 2017-18. Out of this fund an amount of Rs. 1,24,00,000=00 for purchase of periodicals and Rs. 6,00,000=00 for purchase of books was available. From this fund Rs. 1,13,13,075=00 spent for procurement of periodicals (print and online) and Databases and Rs.6,00,600 utilized for purchase of books.

SCOPUS database was subscribed for Rs.15,82,000=00 out of which Rs.15,00,000=00 were paid from budget head A.46.P.22, and Rs.82,000=00 were spent from university funds for procurement of this database.

(B) UNIVERSITY GRANTS COMMISSION:

Nil

(C) RUSA FUNDS:

Nil

10.2 LIBRARY COLLECTION :

(A) The library collection as on 31/03/2018 is as follows:

<u>Books</u>	<u>E-Books</u>	<u>Bound Journals</u>	<u>Manuscripts</u>	<u>Theses/ Dissertations</u>	<u>Reports</u>	<u>Total</u>
2,73,156	460	34,339	9,163	10,710	6,956	3,34,784

(B) ADDITIONS DURING THE YEAR:

The number of books added to the Library by way of purchase from University/UGC Funds was 577. The books purchased through Contingency Grants were 371 and by donation the numbers of books received were 519. During the year under report total 1467 books were added to the library collection.

The department wise split-up of purchased books is as follows:

Sr. No.	Name of the Department	Books	Sr. No.	Name of the Department	Books
1.	Botany	07	24.	Sociology	--
2.	Chemistry	40	25.	Foreign Languages	--
3.	Mathematics	04	26.	Political Science	07
4.	Computer Science	--	27.	Law	40
5.	Electronics	09	28.	English	14
6.	Industrial Chemistry	05	29.	Marathi	47
7.	Physics	17	30.	Hindi	17
8.	Zoology	07	31.	Music & Dramatics	16
9.	Agro Chemistry & Pest Management	07	32.	Travel & Tourism	--
10.	Biochemistry	03	33.	General	179
11.	Microbiology	04		Total :	577
12.	Environmental Science	08			
13.	Biotechnology	16		E-Books	NIL
14.	Statistics	02	1	Biochemistry	--
15.	Applied Chemistry	20	2	Chemistry	--
16.	Geography	09	3	Computer Science	--
17.	Economics	04	4	Electronics	--
18.	History	30	5	Library Science	--
19.	Library & Inf. Science	06	6	Mathematics	--
20.	Journalism	24	7.	Microbiology	--
21.	Mass Communication	11	8.	English	--
22.	Education	16	9.	General	--
23.	Commerce and Management	08		Total:	--

(C) Contingency Grants:

371 books were purchased from the following research projects/ other schemes / other courses and research schemes.

(I) Social Sciences/ Humanities/Centers		Number of Books
1.	Gandhi Study Center	06
2.	Sociology-SAP-DRS	135
3.	Sociology- UGC-MRP (Dr. R.B.Patil)	27
4.	Sociology- ICCSR (Dr. Desai)	36
(II) Sciences		
5.	Industrial Chemistry (A.21.P.4)	45
6.	Environmental Biotechnology (Biochemistry Dept.)	33
7.	Statistics –NBHM DAE (Dr. H. V. Kulkarni)	03
8.	Statistics – UGC SAP-DRS	02
9.	Political Science (Dr. Vasanti Rasam)	84
TOTAL		371

(D) Particulars of books received during the year through donation are as follows:

(i) Acquisition Section:

Sr. No	Names of the Donor	Number of Books
1.	Hon. Vice –Chancellor’s Office, Shivaji University, Kolhapur.	193
2.	Central Institute of Indian Language, Mysore.	25
3.	Smt. Snehal S. Mitragotri, Dept. of Mathematics, SUK.	19
4.	AIU, New Delhi	15
5.	Dr.M.P.Bhilave, Zoology Dept, SUK	14
6.	Smt.Avinash Sangalkar,Pune	13
7.	Dr.Babasaheb Ambedkar Knowledge Machine, Aurangabad.	12
8.	Dr.Padmja A. Patil, Dept. of History, SUK	10
9.	Atharva Publications, Jalgaon.	07
10.	Bharati Vidyapeeth, Pune	06
11.	Dr.T.K.Udgorkar, Rajaram College, Kop.	05
12.	Sri Vidyateerth Foundation.	05
13.	Smt. Jayashree Danave, Kolhapur	04
14.	Dr.Langare, Dept. of English,SUK	03
15.	Shri.H.S.Girigosavi,Kolhapur	02
16.	Dr.H.T.Thorat,Vidarbha Gyan Vigyan Sanstha,Amravati.	02
17.	B.M.Division, Ministry of External Affairs, New Delhi.	02
18.	Maharashtra Vidhan Mandal,Mumbai	01
19.	Nanded University, Nanded	01
20.	Others	180
	Total	519

(ii) Archival Section:

Sr. No	Names of the Donor	Number of Books
1	Comrade Govind Pansare Collection (Collection consists of 630 Booklets,25 Special issues and 110 reports excluding 1330 books)	1330

(E) **PERIODICALS SECTION:**

The University Library subscribed to 48 foreign online e-journals and 4 databases (viz- SciFinder,Scopus, ProQuest theses and dissertations and EBSCO Academic book collection with Discovery) and 66 Indian print journals during the year 2017-18. 120 print journals were received on gratis. In addition to the above there were 11 daily newspapers available for readers.

(F) **THESES – DISSERTATIONS & REPORT SECTION:**

During the year 43 reports were added. 3436 theses have been uploaded on the Shodhganga ETD portal of INFLIBNET center through outsourcing and 1 database i.e ProQuest Theses and Dissertations Full Text was subscribed for the users.

10.3 LIBRARY SERVICES TO READERS

A] CIRCULATION OF BOOKS AND JOURNALS:

The number of registered library users were 5654. In all, 3,79,001 books were issued and returned to users from Main Counter and Text Books Section. 202 teachers from affiliated colleges and institutes availed services of the University Library. 8 books were borrowed from libraries outside Kolhapur through “Inter-Library Loan System” and made available to the users. “Open Access” facility is available to students in all the sections. A separate catalogue of “Translated” books was made available at Stack Section for references.

- i] Reference facility for casual readers: In all 241 casual readers were allowed to avail reference facility for reading materials within library premises on payment basis.
- ii] Permanent Membership by Deposit facility to 214 senior citizens and professionals was rendered by University Library on deposit of Rs.1000/- only per member.
- iii] In all 166 students appearing for Competitive and NET/SET Examinations availed Reading Room facility by paying a deposit of Rs. 500/- only and a monthly fee Rs.66/-per member
- iv] In all 19 readers availed Xerox facility on payment basis.
- v] In all 1809 CD-ROM’s are available on various subjects.

B] The Reading Hall: Barr. Balasaheb Khardekar Knowledge Resource Centre:

The reading hall of the Library was kept open 18 hours a day from 6.00 a.m. to 12.00 mid-night on all days of a year except national holidays. The average daily attendance in the Reading hall was about 510. The Reading hall was managed by students from Shri Appasaheb Pawar Vidyarthi Bhavan studying under the ‘Earn & Learn Scheme’.

B.1] Study Centre Library:

The students of affiliated colleges in Kolhapur city, postgraduate students of the University departments, M.Phil/Ph.D. students and students appearing for NET/SET and competitive examinations, availed facility of Study Centre.

During the year under report 2016-2017 students from affiliated colleges were admitted 155 in the Study Centre. In all 340 students from Postgraduate Departments/NET/SET & other examinations availed the study centre facility.

The Centre was kept open from 6 a.m. to 12 midnight (hours) on all days including Sundays and holidays.

The textbooks and reference books required for undergraduate & postgraduate students are kept in the Study Centre for consultation within the centre, only on production of Identity Card.

The total collection of books is 13,425 in the Study Centre and 5 newspapers are available for the benefit of students. Rs.194/- per student library fee was charged.

The daily attendance of the students was 280. Some teaching staff members also took the benefit of Study Centre.

C] Periodicals Section:

In order to meet the demands of students and research scholars, the Periodicals Section is kept open from 10.20 a.m. to 6.00 p.m. on all the working days, IInd and IVth Saturdays (7. 30 hours). The average daily attendance in the section was 20. Newspaper clipping services related to university & affiliated colleges is rendered for administrative use. Further services of Academic Resource Center for teachers and research students are also provided.

D] Archival Cell:

Approximately 40,000 rare books and 9163 manuscripts were treated by re-cycling in the fumigation chamber. During the year 427 researchers and readers availed services of this section.

E] Theses, Dissertations, Reference and Reports Section:

Average 55 readers visited the section daily to consult the various reference works, theses, dissertations & reports available in this section. In total 7979 reference books on various subjects are available for consultation within the library premises.

F] Resource Center for Inclusive Education (RCIE):

Rashtriya Uchchar Shiksha Abhiyan (RUSA) office, Government of Maharashtra, sanctioned RCIE center to Shivaji University, Kolhapur. The center is housed in extended library building of Barr. Balasaheb Khardekar Library. The centre works for the inclusion and development of visually impaired, hearing disabled, orthopedically impaired and mentally challenged students from affiliated colleges of Shivaji University and its departments, special schools for persons with disabilities. The center is well equipped with Braille books, e-resources, audio books, computers with screen reading software, internet/Wi-Fi, low vision devices (Magnifiers, CCTV, Spectacles etc.) for low vision students. During the period of report center organizes 2 programs for disabled students and 43 students are the member of this center. Daily attendance is 5.

10.4 Library Automation Updates:

The work of retro conversion of Library active collection has been completed on LibSys integrated library software and the bibliographic information about the collection is made available on internet through library OPAC/Web OPAC system. In line with this, acquisition module, technical processing module for new purchase, serial control and circulation module for issue and return of books to the readers has been initiated with the LibSys integrated library management software. OPAC, Internet and e-resource/online facility is made available with the help of 95 computers.

10.5 Binding:

During the year 500 bound volumes of journals and 1632 books were got bound.

10.6 Free supply of textbooks to the children of class IV employees of the University:

Under the scheme, the University Library purchased and supplied 112 books to the school going wards of such employees. In all 21 employees availed this facility.

10.7 Teachers Personal Library Scheme:

During the year , 54 teachers from university departments, administrative officers and affiliated college teachers availed this facility.

10.8 Visitors to the Library:

During the year, 427 visitors from colleges and other sections of the society visited the Barr. Balasaheb Khardekar Knowledge Resource Centre.

10.9 SPECIAL EVENTS:

1. The Book exhibition on the theme “Science and Technology for Sustainable Future” was organized on the occasion of National Science Day (NSD) on 28th February 2018.
2. On the occasion of Convocation, ‘Granthmahotsav 2018’ -a mega book exhibition event was organized during 19-20th February 2018.
3. One day workshop on “E-Content Development & Hosting” was jointly organized by KRC and IQAC cell of the University on 9th January 2018 for the benefit of all the teachers and researchers
4. RCIE center of Barr. Balasaheb Khardekar Library and DSW/NSS section of the University in collaboration with Rajarshee Chhatrapati Shahu Maharaj Government Medical College & CPR Hospital, Kolhapur organized Lecture on the topic “नेत्रदान-जनजागृती” on 4th January 2018.
5. Five Days Workshop for Visually Impaired persons On “A Short Term Course in Basic Computer and English Communication” from 18-22 December 2017 was organized in collaboration with B.B.K. Knowledge Resource Center- Resource Center for Inclusive Education and Center for Study of Social Exclusion and Inclusive Policy, Shivaji University Kolhapur.
6. To honor the sacrifice of police personnel in Mumbai bomb blast the Martyrs day was observed on 26th November 2017 and on the same day celebrated Indian Constitution Day.
7. Library Orientation Programme to the new university students (P.G and Research) was organized by presenting the information regarding Library by Lecture presentation on 7th September to 8th September, 2017, followed by Library Tour from 11th September to 18th September, 2017.
8. One day workshop on “E-Resource Access and Introduction to API (as per new UGC Regulation 2016)” for University teachers and all affiliated College Librarians organized on 9th August 2017.
9. On the occasion of Barr. Balasaheb Khardekar birth anniversary on 1st August 2017 exhibition of rare book/documents along with poster exhibition on the theme ‘Save daughter’ by Dr. Gorakhanath Kamble, pune was organized by the library at archival section. The event was inaugurated by Hon. Vice-Chancellor with all the officers of the Shivaji University, Kolhapur.

10.10 BBKRC ACHIEVEMENTS:

1 Certificate of Appreciation from Indian Association for the Blind (IAB), Mudarai for outstanding excellence and amazing commitment towards voluntary contribution for the empowerment of persons with visual challenges for the year 2017-2018.

2. Library was awarded **First Prize** on University Foundation Day, 18th November 2017 i.e for the best maintenance during the 'Swachata Saptaha Abhiyan' of the University under support service department.

वार्षिक अहवाल २०१७-१८

बॅरिस्टर बाळासाहेब खर्डेकर ग्रंथालय, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वृत्तांत वर्षात नियतकालिके व ग्रंथ खरेदीसाठी खालील निधी मंजूर होता.

- (अ) विद्यापीठ निधी: रू. १,३०,००,०००=०० एवढी अंदाजपत्रकीय तरतूद अहवाल वर्षात उपलब्ध होती. सदर मंजूर निधीतून नियतकालिकांसाठी रू. १,२४,००,०००=०० व ग्रंथखरेदीसाठी रू. ६,००,०००=०० एवढी रक्कम उपलब्ध होती. सदर उपलब्ध निधीतून नियतकालिकांच्या (छापिल व ऑनलाईन) वर्गणीसाठी रू. १,१३,१३,०७५=०० आणि रू. ६,००,६००=०० ग्रंथ खरेदीसाठी सदर निधीचा विनियोग केला.
- रू. १५,८२,०००=०० इतक्या रक्कमेचा स्कोपस नावाचा डेटाबेस खरेदी करण्यात आला. त्यापैकी विद्यापीठाच्या A.46.P.22 या अंदाजपत्रकीय शिर्षकामधुन रू. १५,००,०००=०० व विद्यापीठ निधीतून रू. ८२,०००=०० इतका खर्च करण्यात आला.

१०.२ ग्रंथसंग्रह :

- (अ) दि. ३१-०३-२०१८ रोजी विद्यापीठ ग्रंथालयात ग्रंथ, नियतकालिकांचे बांधीव संच व हस्तलिखिते यांची एकूण संख्या खालीलप्रमाणे होती.

ग्रंथ	ई-बुक्स	नियतकालिकांचे बांधीव संच	हस्तलिखिते	प्रबंध-लघुप्रबंध	रिपोर्ट	एकूण
273156	460	34,339	9,163	10,710	6,956	3,34,784

- (ब) वृत्तांत वर्षातील वाढ : वृत्तांत वर्षात ;२०१६-१७ मध्ये विद्यापीठ / विद्यापीठ अनुदान आयोग निधीतून ५७७ ग्रंथ खरेदी केलेले आहेत. कॉन्टीजन्सीद्वारे ३७१ ग्रंथ खरेदी केले आहेत. देणगीद्वारे आलेल्या ग्रंथांची संख्या ५१९ एवढी आहे. अहवाल वर्षातील एकूण ग्रंथसंख्या १४६७ आहे. या व्यतिरिक्त रूसा निधीतून २४२ ब्रेल पुस्तके व १४ ई-बुक्स अहवाल वर्षात खरेदी करण्यात आले.

खरेदी केलेल्या ग्रंथांची विभागवार संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

१	वनस्पतीशास्त्र	०७		१३	बायोटेक्नॉलॉजी	१६
२	रसायनशास्त्र	४०		१४	संख्याशास्त्र	०२
३	गणितशास्त्र	०४		१५	उपयोजित रसायनशास्त्र	२०
४	इलेक्ट्रॉनिक्स	०९		१६	राज्यशास्त्र	०७
५	इंडस्ट्रियल केमिस्ट्री	०५		१७	Law	४०
६	पदार्थविज्ञानशास्त्र	१७		१८	इंग्रजी	१४
७	प्राणीशास्त्र	०७		१९	मराठी	४७
८	अॅग्रीकेमीस्ट्री अॅण्ड पेस्ट मॅनेजमेंट	०७		२०	हिंदी	१७
९	जीव रसायनशास्त्र	०३		२१	संगीत व नाटयशास्त्र	१६
१०	Microbiology	०४		२२	सामान्य	१७९
११	गणितशास्त्र	०४				
१२	Environmental Science	०८				
					एकूण :	५७७

- (क) कॉन्टीजन्सीमधून ३७१ ग्रंथ खालील संशोधन प्रकल्प / इतर योजना/इतर कोर्सेस व संशोधन योजने अंतर्गत खरेदी केले आहेत.

(I) Social Sciences/ Humanities/Centers		Number of Books
10.	Gandhi Study Center	06
11.	Sociology-SAP-DRS	135
12.	Sociology- UGC-MRP (Dr. R.B.Patil)	27
13.	Sociology- ICCSR (Dr. Desai)	36
(II) Sciences		
14.	Industrial Chemistry (A.21.P.4)	45
15.	Environmental Biotechnology (Biochemistry Dept.)	33
16.	Statistics –NBHM DAE (Dr. H. V. Kulkarni)	03
17.	Statistics – UGC SAP-DRS	02
18.	Political Science (Dr. Vasanti Rasam)	84
TOTAL		371

(ड.) अहवाल वर्षात देणगीदारांकडून देणगीदाखल प्राप्त झालेल्या पुस्तकांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

i) ग्रंथ संपादन विभाग :

Sr. No	Names of the Donor	Number of Books
21.	मा. कुलगुरूसो कार्यालय, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर.	१९३
22.	Central Institute of Indian language, Mysore.	२५
23.	Smt. Snehal S. Mitragotri, Dept. of Mathematics, SUK.	१९
24.	AIU, New Delhi	१५
25.	Dr.M.P.Bhilave, Zoology Dept, SUK	१४
26.	Smt.Avinash Sangalkar,Pune	१३
27.	डॉ बाबासाहेब आंबेडकर नॉलेज मिशन, औरंगाबाद	१२
28.	Dr.Padmja A. Patil, Dept. of History, SUK	१०
29.	अथर्व पब्लीकेशन्स, जळगाव	०७
30.	Bharati Vidyapeeth, Pune	०६
31.	Dr.T.K.Udgorkar, Rajaram College, Kop.	०५
32.	Sri Vidyateerth Foundation	०५
33.	श्रीमती जयश्री दानवे, कोल्हापूर	०४
34.	Dr.Langare, Dept. of English,SUK	०३
35.	Shri.H.S.Girigosavi,Kolhapur	०२
36.	डॉ. ह. तु. थोरात विदर्भ ज्ञान विज्ञान संस्था, अमरावती.	०२
37.	B.M.Division, Ministry of External Affairs, New Delhi.	०२
38.	महाराष्ट्र विद्यानमंडळ, मुंबई	०१
39.	Nanded University, Nanded	०१
40.	Others	१८०
Total		५१९

ii) अर्काइव्हल सेल विभाग :

Sr. No	Names of the Donar	Number of
--------	--------------------	-----------

		Books
१	काँ. गोविंद पानसरे संग्रह	१३३०
	संग्रहामध्ये पुस्तकाशिवाय ६३० छोट्या पुस्तिका, २५ विशेष अंक आणि ११० अहवाल समाविष्ट आहेत.	
	Total	१३३०

(इ.) नियतकालिके विभाग:

अहवाल वर्षात ४८ विदेशी ऑनलाईन ई-नियतकालिके व ४ डेटाबेसस (अनुक्रमे- सायफाइंडर, स्कोपस् , प्रोक्वेस्ट थिसिस् अँड डेझरटेशन्स व इबस्को अँकॅडमीक बूक कलेक्शन वुइथ डिस्कवरी) आणि ६६ भारतीय नियतकालिकांची वर्गणी भरण्यात आली व त्याप्रमाणे ती ग्रंथालयास प्राप्त झाली. १२० छापील नियतकालिके देणगी स्वरूपात प्राप्त झालेली आहेत. तसेच मराठी व इंग्रजी, हिंदी भाषेतील ११ वर्तमानपत्रे वाचकांसाठी उपलब्ध केली आहेत.

(फ.) प्रबंध-लघुप्रबंध व अहवाल विभाग:

अहवाल वर्षात एकूण ९० अहवालांची या विभागात भर पडली. तसेच इन्फ्लिबनेट च्या 'शोधगंगा' या संकेतस्थळावर ३४३६ प्रबंध आऊटसोर्सिंग व्दारे उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत व वाचकांकरिता 'प्रोक्वेस्ट थिसिस् अँड डेझरटेशन्स' या एका डेटाबेसची वर्गणी भरण्यात आली.

१०.३ ग्रंथालयीन सेवा :

अ- पुस्तके व नियतकालिके देवघेव :

वृत्तांत वर्षात नोंदलेल्या वाचकांची संख्या ५६५४ एवढी आहे. या वर्षात देवघेव विभाग व टेक्स्ट बुक विभाग येथून एकूण ३,७९,००१ पुस्तकांची देवाणघेवाण करण्यात आली. तसेच संलग्न महाविद्यालयातील व शैक्षणिक संस्था मधील २०२ शिक्षकांनी ग्रंथालय सेवेचा लाभ घेतला. 'आंतर ग्रंथालयीन देवघेव' या योजनेद्वारे ८ पुस्तके कोल्हापूर बाहेरच्या ग्रंथालयांना पुरवून अभ्यासकांची सोय केली. ग्रंथालय विभागात विद्यार्थ्यांसाठी 'मुक्तद्वार प्रवेश पध्दत' उपलब्ध आहे. तसेच ग्रंथदालन विभागात 'अनुवादित' पुस्तकांची स्वतंत्र तालिका संदर्भासाठी तयार केली आहे.

१. एकूण २४१ वाचकांना आवश्यक ते शुल्क भरून संदर्भ सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली
२. एकूण २१४ ज्येष्ठ नागरिकांनी प्रत्येकी रू. १,०००-०० या प्रमाणे अनामत रक्कम भरून ग्रंथालयाचे कायमचे सभासदत्व घेतले आहे.
३. स्पर्धा परीक्षा व नेट/सेट इत्यादी परीक्षांना बसलेल्या १६६ विद्यार्थ्यांना अभ्यासिकेत बसण्यासाठी प्रत्येकी रू. ५००-०० प्रमाणे अनामत रक्कम व प्रत्येकी रू ६६-०० मासिक शुल्क भरून ग्रंथालयाची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली.
४. एकूण १९ वाचकांनी झेरॉक्स सुविधेचा लाभ शुल्क भरून घेतला.
५. अहवाल वर्षापर्यंत एकूण १८०९ विविध विषयांवरील सीडी रोम उपलब्ध आहेत.

ब- अभ्यासिका : बॅरिस्टर बाळासाहेब खर्डेकर ज्ञान स्रोत केंद्र :

राष्ट्रीय सुट्टीचे दिवस सोडून इतर सर्व दिवशी सकाळी ६ ते रात्री १२ वाजेपर्यंत अशी १८ तास अभ्यासिका उघडी ठेवण्यात आली. अभ्यासिकेमध्ये दररोज अंदाजे ६३० विद्यार्थ्यांची उपस्थिती होती. सदर अभ्यासिकेचे व्यवस्थापन डॉ.आप्पासाहेब पवार विद्यार्थी भवनातील 'कमवा व शिका' या योजनेतून शिक्षण घेणा-या अंशकालिन विद्यार्थ्यांमार्फत करण्यात आली.

ब 1- अभ्यासकेंद्र (विमान बिल्डिंग):

कोल्हापूरातील सर्व संलग्न महाविद्यालयातील पदवीपूर्व विद्यार्थी व विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर विभागातील विद्यार्थी यांना वाचनाच्या सोयी उपलब्ध करून देण्यासाठी अभ्यासकेंद्राची स्थापना करण्यात आली आहे. एम्.फिल.,

पीएच.डी. चे विद्यार्थी तसेच नेट/सेट व स्पर्धा परीक्षेस बसणा-या विद्यार्थ्यांनाही या अभ्यासिकेत प्रवेश दिला जातो.

सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षात कोल्हापूर शहरातील विविध महाविद्यालयात शिकणा-या १५५ विद्यार्थ्यांना अभ्यासिकेत प्रवेश देण्यात आला. नेट/सेट व स्पर्धा परीक्षेच्या तसेच पदव्युत्तर विभागातील ३४० विद्यार्थ्यांनी या अभ्यासिकेचा उपयोग करून घेतला.

हे अभ्यासकेंद्र दररोज व सर्व सुट्ट्यांच्या दिवशी सकाळी ६ ते रात्री १२ असे १८ तास अभ्यासासाठी खुले असते.

या केंद्रात पदवीपूर्व व पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी लागणारी क्रमिक पुस्तके व संदर्भ ग्रंथ ठेवण्यात आले असून ती ओळखपत्रावर संदर्भासाठी दिली जातात.

एकूण ग्रंथांची संख्या १३,४२५ इतकी आहे तसेच ५ वर्तमानपत्रे विद्यार्थ्यांसाठी घेतली जातात. प्रति विद्यार्थी रु. १९४-०० फक्त ग्रंथालय शुल्क म्हणून आकारण्यात आले. अभ्यासिकेमध्ये वाचकांच्या हजेरीचे प्रमाण सरासरी दरदिवशी २८० इतके होते. पदव्युत्तर विभागातील काही प्राध्यापकांनी या ग्रंथालयाचा उपयोग करून घेतला.

क- नियतकालिक विभाग :

नियमित व संशोधक विद्यार्थ्यांच्या वाढत्या मागणीची गरज भागविणेसाठी नियतकालिक विभाग कामकाजाच्या दिवशी, दुस-या व चौथ्या शनिवारी सकाळी १०.२० ते संध्याकाळी ६.०० वाजेपर्यंत असा ७.३० तास उघडा ठेवला. सदरच्या विभागाचा दररोज सरासरी २० वाचकांनी लाभ घेतला. नियतकालिके विभागातर्फे विद्यापीठ व महाविद्यालयांविषयीच्या बातम्यांची कात्रण सेवा प्रशासकीय उपयोगासाठी दिली जाते. तसेच शिक्षणासाठी व संशोधक विद्यार्थ्यांसाठी ॲकॅडमीक रिसोर्स सेंटरची सेवा दिली जाते.

ड- अर्काइव्हल सेल विभाग :

अर्काइव्हल सेल विभागातील ४०,००० ग्रंथ व ९,१६३ हस्तलिखिते यांची देखभाल केली जाते. अहवाल सालात ४२७ संशोधकांनी व वाचकांनी अभ्यासासाठी या विभागाचा लाभ घेतला.

इ- प्रबंध, शोधनिबंध व अहवाल व संदर्भ विभाग :

या विभागात या विद्यापीठाने मान्य केलेले एम.फील.,पी. एच.डी.,लघु व दीर्घ संशोधनप्रबंध, शोधनिबंध, लोकसंख्या अहवाल (सेन्सस रिपोर्ट), जिल्हानिहाय सांख्यिकी अहवाल व संदर्भ साधने, इत्यादी संशोधक/अभ्यासकांच्या उपयोगासाठी ठेवले आहेत. दररोज सरासरी ५५ संशोधक विद्यार्थ्यांनी, अभ्यासकांनी या विभागाचा लाभ घेतला. या विभागात विविध विषयांवरील एकूण ७९७९पुस्तके संदर्भासाठी उपलब्ध आहेत.

ई- समावेशी शिक्षण संसाधन केंद्र (आर.सी.आय.ई.) :

राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान (रूसा) कार्यालय, महाराष्ट्र शासनाने शिवाजी विद्यापीठास समावेशी शिक्षण संसाधन केंद्र स्थापण्यास मंजूरी दिलेली आहे. बॅ.बाळासाहेब खर्डेकर ग्रंथालयाच्या विस्तारीत इमारतीमध्ये हे केंद्र कार्यान्वित आहे. शिवाजी विद्यापीठातील संलग्नीत महाविद्यालयातील, अधिविभागातील, विशेष शाळेतील सक्षम नसलेले दृष्टीहीन, श्रवणदोष, शारिरीक रित्या अपंगत्व व मानसिक दृष्ट्या अकार्यक्षम असलेल्या विद्यार्थ्यांचा विकास व समावेश या साठी हे केंद्र काम करते. ह्या केंद्रामध्ये ब्रेल बूक्स, ई-रिसोर्सस, संगणक व स्क्रीन रीडिंग सॉफ्टवेअर, इंटरनेट/वायफाय, लो व्हिजन डिवाइसेस (मॅग्नीफायर, सी.सी.टी.व्ही, स्पेक्टॅयाकल्स इत्यादी) लो व्हिजन विद्यार्थ्यांसाठी आधुनिक उपकरणांचा समावेश आहे. अहवाल वर्षात सदर विद्यार्थ्यांसाठी दोन कार्यक्रम राबवण्यात आले. या केंद्रामध्ये असे ४३ विद्यार्थी सभासद आहेत. दररोज पाच विद्यार्थी या केंद्राचा वापर करतात.

१०.४ ग्रंथालय संगणकीकरण सद्यस्थिती:

ग्रंथालयातील वाचनसाहित्याचे Retroconversion, Libsys या संगणकप्रणालीत पूर्ण करण्यात आलेले असून सदर वाचनसाहित्याची सुचीबद्ध माहिती ग्रंथालय OPAC/Web OPAC system वर इंटरनेटद्वारे उपलब्ध करण्यात आलेली आहे. याबरोबरच नव्याने खरेदी केलेल्या पुस्तकांचे ॲक्सेशनींग,

तांत्रिक प्रक्रिया, सिरीयल कंट्रोल व ग्रंथ देव-घेव मोड्युल्स इ. Libsys या संगणक प्रणालीत चालू करण्यात आलेल्या आहेत. OPAC, इंटरनेट आणि ई-रिसोर्स/इ.ऑनलाईन सुविधा देखील ९५ संगणकामार्फत दिल्या जातात.

१०.५ ग्रंथ बांधणी -

अहवाल सालात ५०० नियतकालिकांच्या संचांची व १६३२ ग्रंथांची बांधणी करून घेण्यात आली.

१०.६ विद्यापीठातील चतुर्थश्रेणी कर्मचा-यांच्या मुलांना क्रमिक पुस्तके देण्याची योजना :

अहवाल सालात या योजनेखाली चतुर्थ श्रेणी कर्मचा-यांच्या शालेय व महाविद्यालयीन शिक्षण घेणा-या पाल्यांना ११२ क्रमिक पुस्तके पुरविली. या योजनेचा लाभ २१ कर्मचा-यांनी घेतला.

१०.७ शिक्षकांची वैयक्तिक ग्रंथालय योजना :

अहवाल सालांत या योजनेचा लाभ विद्यापीठातील शिक्षक, प्रशासकीय अधिकारी व संलग्न महाविद्यालयातील असे मिळून एकूण ५४ शिक्षकांनी लाभ घेतला.

१०.८ ग्रंथालय पहावयास आलेले वाचक/पर्यटक:

अहवाल सालात महाविद्यालये/ शैक्षणिक संस्था येथील सहली व अभ्यास सहलीसाठी आलेले एकूण- ४२७ विद्यार्थी/पर्यटक यांनी बॅ.बाळासाहेब खर्डेकर ज्ञान स्रोत केंद्रास भेट दिली.

१०.९ विशेष घटना :

- दि. २८ फेब्रुवारी २०१८ रोजी राष्ट्रीय विज्ञान दिनानिमित्त 'सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी फॉर सस्टेनेबल फ्युचर' या विषयावर संबंधित पुस्तकांचे प्रदर्शन ग्रंथालयाच्या विस्तारीत इमारतीमध्ये भरविण्यात आले होते.
- विद्यापीठाचे दिक्षांत समारंभाचे औचित्य साधून 'ग्रंथमहोत्सव २०१८' हा पुस्तक प्रदर्शनाचा कार्यक्रम दिनांक १९ ते २० फेब्रुवारी २०१८ अखेर आयोजित करण्यात आला.
- बॅ बाळासाहेब खर्डेकर ज्ञान स्रोत केंद्र व विद्यापीठाचा आय. क्यु. ए. सी. विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ०९ जानेवारी २०१८ रोजी सर्व शिक्षक व संशोधना करिता एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली.
- बॅ बाळासाहेब खर्डेकर ज्ञान स्रोत केंद्राचे सर्व समावेशी केंद्र आणि विद्यार्थी कल्याण विभाग/ राष्ट्रीय सेवा योजना यांचे मार्फत राजश्री छत्रपती शाहू महाराज वैद्यकीय महाविद्यालय आणि सी.पी.आर. दवाखाना, कोल्हापूर यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ४ जानेवारी २०१८ रोजी "नेत्रदान जनजागृती या विषयावर" व्याख्यान आयोजित केले.
- बॅ बाळासाहेब खर्डेकर ज्ञान स्रोत केंद्राचे सर्व समावेशी केंद्राने सेंटर फॉर स्टडी ऑफ सोशल एक्ल्युजिव अँड इनक्ल्युजिव पॉलीसी, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. १८ ते २२ डिसेंबर या कालावधीत "अ शॉर्ट टर्म कोर्स इन बेसीक कॉम्प्युटर अँड इंग्लीश कॉम्युनिकेशन" या विषयावर पाच दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली.
- मुंबई बॉम्ब स्फोट मध्ये शहीद झालेल्या पोलिस सहका-यांना अभिवादन करण्यासाठी दि. २६ नोव्हेंबर २०१७ रोजी शहीद दिन पाळण्यात आला व याच दिवशी भारतीय राज्यघटना संविधान दिन साजरा करण्यात आला.
- विद्यापीठातील सर्व अधिविभागातील नव्याने प्रवेश घेतलेल्या पदव्युत्तर व संशोधक विद्यार्थ्यांसाठी ग्रंथालयामार्फत ग्रंथालय/ग्रंथालयसेवा परिचय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या उपक्रमांतर्गत दि. ७ ते ८ सप्टेंबर २०१७ रोजी ग्रंथालय सादरीकरण व ग्रंथालय सहल हा कार्यक्रम दि. ११ ते १८ सप्टेंबर २०१७ या दरम्यान राबविण्यात आला.
- विद्यापीठातील शिक्षक आणि विद्यापीठाशी संलग्नीत महाविद्यालयातील ग्रंथपालांकरिता दि. ९ ऑगस्ट २०१७ करिता "E-Resource Access and Introduction to API (as per new UGC Regulation 2016)" या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली.
- दि. १ ऑगस्ट २०१७ रोजी बॅ. बाळासाहेब खर्डेकर यांच्या जयंतीचे औचित्य साधून दुर्मील ग्रंथ /प्रलेख तसेच 'मुलगी वाचवा' या विषयावर डॉ. गोरखनाथ कांबळे, पुणे. यांच्या पोस्टरचे प्रदर्शन ज्ञान स्रोत केंद्राच्या दुर्मीळ

ग्रंथ विभागामध्ये आयोजित करण्यात आले. सदर प्रदर्शनाचे उद्घाटन मा. कुलगुरू डॉ. देवानंद शिंदे व इतर अधिका-यांच्या उपस्थितीत पार पडले.

१०.१० ग्रंथालय कामगिरी:

शिवाजी विद्यापीठातील बॅ. बाळासाहेब ज्ञान स्रोत केंद्राच्या सर्व समावेशी शिक्षण संसाधन केंद्रास इंडियन असोशिएशन फॉर द ब्लाइंड, मद्रुराई यांचे कडून दृष्टीहीन व्यक्त्या सबलीकरणाकरिता केलेल्या ऐच्छिक व महत्वपूर्ण योगदाना बद्दल 'सर्टीफिकेट ऑफ अॅप्रीसिएशन' प्राप्त झाले (सोबत प्रमाणपत्राची प्रत जोडली आहे.)